

30. 6. 2020

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Trestní právo v době koronavirové aneb Jean Valjean po česku

V Hugově románu Bídníci je Jean Valjean odsouzen k pěti rokům galejí za krádež chleba. Je to podáváno jako příklad kruté a nespravedlivé „spravedlnosti“. Ale o kolik je naše justice lepší?

Sdělovací prostředky nedávno referovaly o [případu bezdomovce](#), který byl za krádež koblih a čokolád odměněn 26 měsíci odnětí svobody nepodmíněně. Prý kvůli tomu, že kradl za nouzového stavu (§ 205 odst. 4 písm. b) trestního zákoníku, zákonná sazba 2 až 8 let).

Přitom ani nouzový stav nijak nezvyšoval závažnost krádeže koblih a čokolád. Něco jiného by byla krádež respirátorů v době jejich nedostatku či krádež potravin za přidělového systému v době skutečné nouze. Nebo krádež v době masových nepokojů a rabování, kdy každý podobný čin ještě více ztenčuje zdroje k nastolení pořádku. My však v době „nouzového stavu“ měli stále v obchodech dost jídla, dokonce mnoho lidí během karantény přibralo a kriminalita byla minimální. Celá nouze byla vyhlášená jen proto, aby bylo možno zavést zdravotní opatření, ne kvůli ohrožení majetku.

Vzpomínám si, že zastaralý komunistický trestní zákon, který bylo nutné přizpůsobit moderní, demokratické době, obsahoval výslovné ustanovení § 88 odst. 1: „*K okolnosti, která podmiňuje použití vyšší trestní sazby, se přihlédne jen tehdy, jestliže pro svou závažnost podstatně zvyšuje stupeň nebezpečnosti trestného činu pro společnost.*“

Konečně i nová úprava dává široký prostor k diskreci. § 12 odst. 2 nového trestního zákoníku uvádí zásadu subsidiarity trestní represe: „*Trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu.*“

Nejvyšší soud k tomu poznamenal, že zásada subsidiarity trestní represe není nutně vyloučena dokonce ani u kvalifikovaných skutkových podstat: „*Současně je třeba uvést, že použití zásady subsidiarity trestní represe není vyloučeno jen z toho důvodu, že se měla obviněná dopustit uvedeného trestného činu v kvalifikované skutkové podstatě, byť lze připustit, že zpravidla použití této zásady přichází v úvahu u trestných činů méně závažných [...] proto lze předmětnou zásadu použít i ve vztahu ke kvalifikované skutkové podstatě, jsou-li pro takový postup dány dostatečně silné důvody.*“ (usnesení Nejvyššího soudu ve věci sp. zn. 4 Tdo 45/2018; shodou okolností „můj“ judikát).

Dle běžného pravidla právní logiky *a maiori ad minus* (od většího k menšímu) lze usoudit, že pokud lze trestný čin předat podle zásady subsidiarity trestní represe do správního řízení či k vyřízení občanskoprávní cestou (jakoby z trestného činu udělat nulový trestný čin), musí být možné i snížit kvalifikovanou skutkovou podstatu na základní skutkovou podstatu (jakoby z celého trestného činu udělat poloviční trestný čin).

Nikdo tedy nenutil naše prefekty Javerty, aby za **krádež koblih a čokolád** poslali nějakého chudáka na více než dva roky do vězení. Bez ohledu na to, kolik si toho pachatel odseděl v minulosti, zjevně je takový trest v absolutním nesouladu se závažností skutku.

Zajímalo by mne, jak celou situaci vnímají její aktéři (státní zástupce, soudce). Uvědomují si, že dvě

koblihy a dva roky vězení jsou v nepoměru, a sami před sebou si to odůvodňují tím, že „takhle je to holt napsáno a my jen plníme rozkazy“? Nebo to vůbec nepociťují a jsou upřímně přesvědčeni, že formální právo má vždy přednost před spravedlností, zdravým rozumem a obecnou morálkou? Jedna i druhá varianta mne zneklidňují.

JUDr. Ing. Jan Vučka,
advokát v Praze

Tel.: 775 188 252

e-mail: vucka@vucka.cz

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Podmíněné upuštění od trestního stíhání: racionální odklon u právnických osob](#)
- [Zkreslené vzpomínky v trestním řízení vedeném pro pohlavní zneužívání](#)
- [Přenositelnost důkazů z daňového do trestního řízení](#)
- [Praktický návod na úspěch žádosti o podmíněné propuštění od roku 2026](#)
- [Přijetí prohlášení viny a povinnost soudu vypořádat námitky poškozeného](#)
- [Podmínky pro uložení trestu vyhoštění cizince](#)
- [Zamyšlení nad systémem alternativních trestů: poznámky na pozadí mezinárodní vědecké konference „Rethinking Sentencing: Are We Getting Justice Right?“](#)
- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu konfiskační směrnice](#)
- [Změna způsobu určování výše peněžité pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?](#)
- [Uplatnění adhezního nároku v trestním řízení a správním řízení](#)